

Магістр 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто економічну категорію, яка характеризує ринок праці – економічно активне населення. Проведено аналіз рівня економічної активності населення України за віковими групами, статтю та місцем проживання.

Аннотация. Рассмотрена экономическая категория, которая характеризует рынок труда – экономически активное население. Проведен анализ уровня экономической активности населения Украины по возрастным группам, полу и месту жительства.

Annotation. This article discusses the economic category, which characterizes the labor market – the economically active population. The analysis of the economic activity of Ukraine's population by age, sex and place of residence is performed.

Ключові слова: ринок праці, склад економічно активного населення, рівень економічної активності, рівень зайнятості.

Однією з основних категорій, яка характеризує використання трудових ресурсів та функціонування ринку праці, є економічна активність населення, що визначається як міра економічної діяльності і спрямована на реалізацію внутрішнього та зовнішнього потенціалу людини задля досягнення економічних результатів і задоволення суспільних та власних потреб.

Для оцінки реальних обсягів та зміни економічної активності, зайнятості та безробіття населення органами державної статистики в Україні з 1995 р. проводяться щорічні, а з 1999 р. – щоквартальні обстеження домашніх господарств з питань економічної активності за методикою, рекомендованою Міжнародною організацією праці (МОП). Обстеження населення з питань економічної активності проводяться за місцем постійного проживання населення спеціально підготовленими працівниками (статистиками) шляхом безпосереднього опитування (на добровільних засадах) мешканців України віком 15 – 70 років (включно), які проживають у домогосподарствах, що потрапили до вибіркової сукупності. Базою проведення обстежень виступає сукупність домогосподарств, відібраних в усіх регіонах країни на науково обґрунтованих засадах, з урахуванням схеми ротації, за якою кожне відібране домогосподарство повинно опитуватися 6 разів.

У міжнародних статистичних стандартах вказується, що термін "економічно активне населення" може мати два виміри залежно від тривалості періоду, до якого він застосовується. Якщо мова йде про короткий відрізок часу, що дорівнює тижню або дню, то це "населення, активне в цей період", до якого застосовується також термін "робоча сила". Якщо вимірюється економічно активне населення за тривалий період часу, то мова йде про "звичайно активне населення". Населення,

активне в цей період часу (або робоча сила) – це найбільш часто використовуваний показник економічної активності населення.

МОП рекомендована система класифікації, відповідно до якої населення поділяється на економічно активне та економічно неактивне.

Економічно активне населення – це частина населення, яка пропонує свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг. Кількісно ця група населення складається із чисельності зайнятих економічною діяльністю і чисельності безробітних, які на цей момент не мають роботи, але бажають її одержати [1].

Зайняті економічною діяльністю – це особи у віці 15 – 70 років, які виконують роботи за винагороду за наймом на умовах повного або неповного робочого дня, працюють індивідуально (самостійно) або в окремих громадян-роботодавців, на власному (сімейному підприємстві), безоплатно працюючі члени домашнього господарства, зайняті в особистому підсобному сільському господарстві, а також тимчасово відсутні на роботі. Зайнятими за цією методикою вважаються особи, які пропрацювали протягом тижня не менше 4 годин (в особистому підсобному господарстві – не менше 30 годин) незалежно від того, була це постійна, тимчасова, сезонна, випадкова чи інша робота.

Безробітні, (у визначенні МОП) – це особи у віці 15 – 70 років (як зареєстровані, так і незареєстровані в Державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовам: не мають роботи, шукають роботу або намагаються організувати власну справу, готові приступити до роботи протягом наступних 2 тижнів.

За даними вибірових обстежень населення (домогосподарств) з питань економічної активності, чисельність економічно активного населення України віком 15 – 70 років у 2011 році, порівняно з 2010 роком, зросла на 0,1 % і становила 22,2 млн осіб, з яких 69,8 % склали мешканці міської місцевості, 30,2 % – сільські жителі. Крім того, серед економічно активного населення України, кількість населення працездатного віку склала 20,2 млн осіб (підвищилась на 27,2 тис. осіб), старше працездатного віку – 1,8 млн осіб (знизилась на 21,9 тис. осіб).

Рівень економічної активності населення віком 15 – 70 років зріс із 61,8 % у 2010 р. до 62,0 % у 2011 р. Зазначена тенденція сформувалася під впливом збільшення цього показника у населення сільської місцевості з 59,5 до 61,2 %, про що свідчать дані рис.1 [2].

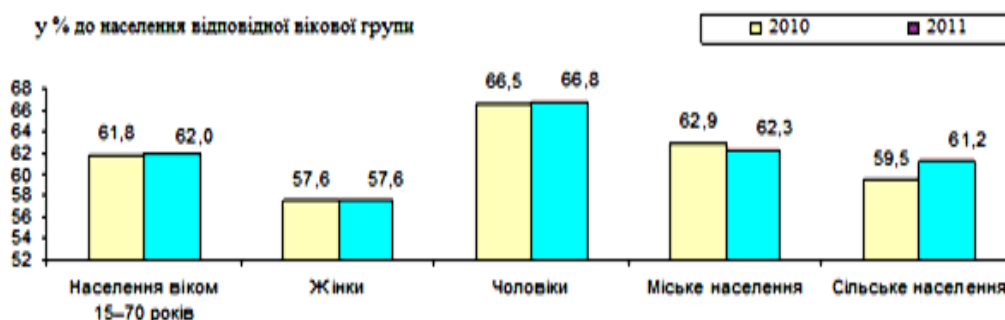

Рис. 1. Рівень економічної активності населення віком 15 – 70 років

Серед населення працездатного віку рівень економічної активності склав 71,1 %. Серед зазначеної вікової групи населення, найвище значення цього показника було характерним для осіб віком 30 – 49 років, проте найнижче у молоді віком 15 – 24 роки та осіб віком 60 – 70 років [2].

Чисельність зайнятого населення віком 15 – 70 років в Україні у 2011 році, порівняно з 2010 роком, збільшилась на 0,7 % та становила 20,3 млн осіб. Рівень зайнятості населення зазначеного віку відповідно зріс за означений період в цілому по Україні з 56,2 до 56,7 %, рис. 2 [2].

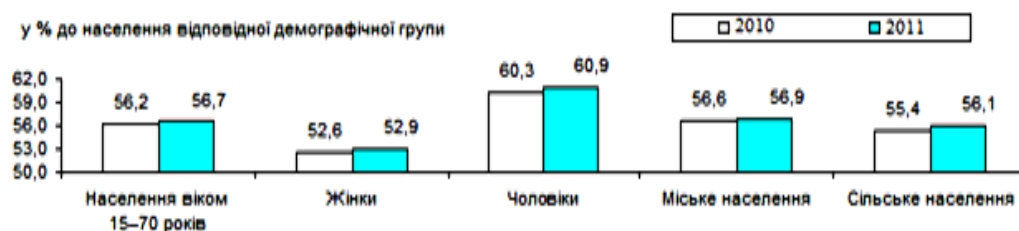

Рис. 2. Рівень зайнятості населення віком 15 – 70 років

Як видно з рис. 2, показник зайнятості для населення працездатного віку у 2011 році складав 56,7 % та був вищим у чоловіків порівняно з жінками та у міського населення, порівняно з сільським. Найвищий рівень зайнятості населення спостерігається серед осіб від 30 до 49 років, а найменший у молоді віком 15 – 24 роки та осіб віком 60 – 70 років.

Статистичний аналіз економічної активності населення показує, що відтворення трудових ресурсів – це процес постійного і безперервного поновлення кількісних і якісних характеристик економічно активного населення.

Оскільки трудові ресурси – це частина населення, то і відтворення трудових ресурсів відображає стан і характер відтворення населення як частини цілого. Динаміка чисельності всього населення визначає динаміку чисельності економічно активного населення, але ця залежність не проста. Тобто збільшення (зменшення) чисельності населення призводить до збільшення (зменшення) чисельності економічно активного населення лише за інших однакових умов, а в реальному житті, під дією різноманітних причин, ці зміни відбуваються не одночасно і не в однаковому масштабі.

Наприклад, народження дітей збільшує кількість населення одразу, а кількість трудових ресурсів – лише через 15 – 20 років, і за умови, що ці люди стануть економічно активними. Смертність непрацездатних людей зменшує кількість населення, але не змінює ресурси для праці. При незмінній кількості населення трудові ресурси можуть значно збільшуватися (зменшуватися) за рахунок зростання (спаду) трудової активності населення, наприклад внаслідок зміни рівня життя.

Проведений аналіз економічної активності показав, що основними тенденціями ринку праці України у 2011 – 2012 роках стосовно економічної активності працездатного населення є: підвищення рівня економічної активності, підвищення рівня зайнятості, зниження рівня безробіття, зниження серед безробітних числа тих, хто звільнений за економічними причинами, підвищення навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць, зростання рівня працевлаштування незайнятого населення за допомогою служби зайнятості, зниження кількості робітників, що працювали в умовах неповного робочого дня, зростання середньомісячної номінальної заробітної плати та індексу реальної заробітної плати.

Наук. керівн. Аксьонова І. В.

Література: 1. Богиня Д. П. Основи економіки ринку праці : навч. посібн. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання-Пресс, 2000. – 313 с. 2. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

